

Stara hišna imena

Marta Berginc

Za sporazumevanje so v vaškem življenju hišna imena ključnega pomena. Zaznamujejo seveda hiše, domačije; iz njih izpeljani svojilni pridevniki pa poimenujejo mnogo več: njive, travnike, pašnike, senožeti ... gozdove, gmajne ... studence, slapove ... živali ... In predvsem ljudi. Čigav je kdo, se ve skozi rodove. Četudi se priimek nekajkrat spremeni, hišno ime ostane ali pa se vsaj redkeje menja. Zgodí pa se, da se z novim gospodarjem prenese na drugo hišo ali celo v drugo vas. Ohranja ga ustno izročilo.

Zapisana so predvsem v t.i. »družinskih knjigah« (lat. status animarum) 19. in 20. stoletja. V njih so župniki v svojih župnijah vodili (in še vodijo) evidenco faranov po hišah in družinah, za vsako vas posebej. Poleg osnovnih podatkov, t.j. imen, priimkov, datumov rojstva, poroke in smrti, so v njih zabeležili tudi hišno ime. V matičnih knjigah (krstnih, poročnih, mrljiških), ki so za Podbrdo in okolico ohranjene od konca osemnajstega stoletja, praviloma niso zapisovali hišnih imen. Župnija Podbrdo je nastala leta 1848 z izločitvijo iz prvotne župnije (Nemški) Rut, ki se prvič omenja leta 1356. Število prebivalcev v šestih vaseh: Podbrdo, Trtnik, Kuk, Petrovo Brdo, Porezen in Bača: leta 1775 - 731, leta 1818 - 885, leta 1880 - 1087 in leta 1981 - 904.

Hišna imena so nastala iz rojstnih imen, (Jur, Jurij - *pr'Jurju*), iz priimkov: za vrsto hišnih imen lahko šele s prebiranjem starejših virov ugotovimo, da so bila priimki, ki so pred časom bili v tisti hiši doma ali pa so kot priimki obstajali že prej kje drugje (*Rusc, Bremic, Kazinc, Karen, Rejčk, Koudr, Cindrst, Cvek, Čelk, Čufer, Kauč, Kusterle, Musk, Zgagc, Mlakar, Munih, Štraus*). Ime je nastalo tudi iz imena obrti, le da je včasih težko ugotoviti, ali iz imena obrti, ki so jo opravljali, ali iz nekdanjega hišnega priimka. Hišni imeni *Kauč* in *Žnidar* sta verjetneje nastali iz priimkov, nedvomno pa so (v Podbrdu) iz imen obrti nastala hišna imena, kot so *Strojč, Firbar, Hotar, Tišlar, Šoštar, Organist, Košpar*. Nerazvozan je *Rejbrat*, ki je predvsem ledinsko ime. Brez dvoma sodita med vzdevke *Belaglavc in Udouc*, zdi pa se, da jih je v podbrškem okolišu zelo malo.

Skladno s patriarhalnim svetom je, da imena domačijam dajejo gospodarji, četudi naj bi gospodinja podpirala njene tri vogale. Ženska imena so izjema: *pr'Mete, pr'Jakouke* - v tem primeru je vdova prevzela ime svojega moža Jaka.

Zbrana so hišna imena podbrške župnije (dodana so hišna imena iz Podporezna), katere ozemlje se pokriva z ozemljem podbrške katastrske občine (formirane leta 1822). Poimenujejo hiše, zgrajene v 19. stoletju, marsikatera stoji na še starejših temeljih, mnogih med njimi ni več, njihova imena pa so med starejšimi prebivalci še živa. Zagotovo bolj v okoliških vaseh, kajti podoba nekdanje vasi Podbrdo se je temeljito spremenila z gradnjo železnice (v letih 1902-1906), prihodom Italijanov po prvi svetovni vojni in z izseljevanjem ter priseljevanjem po drugi. Staro Podbrdo je zajemalo le hiše v zgornjem koncu vasi, do današnjega železniškega predora in Batave. Spodnji del je sodil pod Trtnik. Tako so hiše v zapisu tudi razvrščene.

Stare hišne številke, veljale so nekako do leta 1940, kažejo na zaporednost zidave hiš, čas po letu 1770, ko so bile hišne številke sploh uvedene, zato sta druga ob drugi lahko hiši z zelo različnima številkami.

Hišna imena so razvrščena po vaseh, in sicer tako, da je pred imenom najprej zapisana stara hišna številka, nato nova, sedanja.

Podbrdo priimki

1 /	pr' KOSCU	Kaltnekar, Pajntar, Perkon
2 / 6	pr' ANDREJKU	Brovč, Dakskobler
3 / 2	na CAREJBNU	Šorli, Valentinčič
4 / 10	KAPLANIJA	
5 / 12	pr' MEŽNARJU	Mihelač, Torkar
6 / 13	pr' KRAMARJU	Torkar, Trojer
7 /	pr' MIHOUE	Kusterle, Koder, Grohar
8 /	pr'KARENOUMU JAKU, STROJC	Šorli, Lenar, Pajntar
		Kosmač, Pajntar, Signor
9 / 95	pr' KARENU	Bizjak, Kaltnekar
10 /	BAJTARSKA	Laharner, Bizjak
11 / 79	pr' JAGRU	Koder, Drole, Bizjak
12 / 88	pr' ŠTEFANU	Drole, Munih
13 /	pr' MUNIHU	Kogoj
14 /	pr' ŠTRAUSU, FAJFARJOUA	
15 / 35	pr' FRENCOUKE	Koder, Drole, Torkar
16 /	pr' AUŽLAKARJU	Valentinčič, Kajzer
17 / 26	pr' PEKU	Kaltnekar, Torkar
18 / 25	pr' FIRBARJOUUMI MIHU	Prezelj
19 / 24	pr' ŠTEJNGARJU, pr' BAGONARJU	Papler, Zgaga, Štravs, Kajzer, Drole
20 / 21	pr' KARUOŠCU, pr' TAMAŠKU	Kaltnekar, Torkar
21 / 18	pr' BAHINCUMI pr' JAKOUKE	Prezelj, Florjančič, Drole
22	pr' FIRBARJU	Štravs, Krajnik
23 / 4	pr' KAUCU	Kaltnekar, Kovač
24 / 9	pr' GRAGORJU	Bizjak, Leban, Torkar
25 / 7	pr' HOTARJU	Laharner, Gatej
26 / 80	pr' BATAUARJU	Koder, Kogoj, Arman
27 / 1	pr' RUSCU	Valentinčič, Nagode
28 / 96	pr' ŠTALIRJU, pr' TIŠLARJU	Grohar, Koder, Čufer
29 /	pr' MATIČKU	Torkar
30 / 92	pr' STROJCU, pr' LOJZOUKE	Mežnar, Pirih, Valentinčič
31 /	pr' URBNU, pr' GRIČARJU	Trojer, Dobravc, Kaltnekar
32 / 86	pr' REJČKU, pr' MIHU	Trpin, Mihelač, Čufer
33 / 93	pr' TIŠLARJU, na GRADU	Mihelač, Čufer
34 / 15	pr' MEČNKU	Žnidar, Trojer
35 /	pr' ŠIMANČKU	Kikelj
36 / 29	pr' BELAGLAUCU, pr' GAŠPARJU	Drole, Dakskobler
/ 28	pr' BOLFU	Volf
37 /	pr' LUKOUMU JANAZU	Valentinčič, Čufer
38 / 82	pr' LUKCU, pr' CIRILU	Kikelj, Kenda, Torkar
39 / 11	ŽUPNIŠČE	
40 / 20	pr' PAHOŠKE NEŽE	Zgaga, Kos, Valentinčič
41 / 14	u HOBE	Koder, Valentinčič
42 /	pr' LOMPČU, pr' FOKU	Zgaga, Torkar
43 /	pr' JURJU	Valentinčič, Munih
44 / 89	pr' LUKU	Valentinčič
45 / 87	pr' ŠOŠTARJU, pr' BREMECU	Koder, Kaltnekar
46 / 22	BALANTINOVA	Torkar
47 / 23	BAGON	Kajzer
48 / 98	KARENOVA	Pajntar
49 / 36	MAŠKATOVA, pr' FRENCOUKNMU JAKU	Muškat
50	na SITRCU	Valentinčič
51 / 12a	na POŠTE	Torkar
55 / 32	ŠOLA	

60 / 16	pr' GROŠU, pr' ORGANISTU	Lapanja
61	pr' PETRIČKU	
62 / 17	pr' REJČKU	Trpin, Mihelač
Bača		
1 / 4	pr' UIRBCU	Koder
2 / 5	pr' KLAUŽU, pr' JURLANU	Koder, Bizjak, Torkar
3 / 10	pr' ONDRATU	Kusterle
4 / 11	pr' TUONU	Koder
5 / 13	pr' KOUDRU	Kemperle
6 / 14	pr' CINDRSTU	Bizjak, Drole
7 / 15	pr' ANDREJCU, pr' SKUTNKU	Kusterle, Čufer
8 / 16	pr' MATIJU	Kusterle
9 / 17	pr' LOURNU	Kusterle, Drole
10 / 27	u KACNPOHU	Zgaga
11 / 28	u POUĐNU	Zgaga
12 / 25	pr' MALINKARJU	Kovač
13	pr' ANDREJČKU	Kusterle
14 / 35	pr' PAVLU, KAGEJCU	Kovač, Kogoj, Grohar
15 / 21	pr' PADLAZNKU	Strgar, Kusterle
16 / 6	pr' JOŽAFU	Beguš
17 / 19	pr' MIHU	Zgaga, Kusterle, Kemperle
18	pr' GAŠPRČKU	Kemperle, Drole
19 / 2	pr' BISAGARJU	Bizjak, Kemperle
20 / 7	pr' ENDRU	Kusterle, Mauer
21 / 1	pr' JOLPAKU	Koder, Rejc
22 / 20	pr' KAUAČINU	Bizjak, Mlakar
24 / 8	pr' CVEKU	Trojer, Bizalj, Bizjak
25 / 3	pr' TAMEŽU	Koder, Kemperle, Kusterle, Šorli
26 / 9	pr' TAMAŽU	Kusterle
27	pr' PETRCU	Drole
28	pr' LENARTU	Koder, Bizjak
29 / 26	LANEKAR, pr' ZAKOUKARJU	Kusterle, Prezelj
30	pr' LUKU	Čufer
31 / 22	pr' TONKARJU	Bizjak, Kusterle, Drole
33 / 18	pr' MARTINU	Zgaga
34 / 24	pr' JAKCU	Kovač, Torkar, Kemperle
35 / 23	pr' BUGRU	Valentinčič
-	pr' GAŠPARČKU	
-	UAKAUCOUA	
-	LOURANCOUA	
36	HEJBLARJOUA	Valentinčič
-	ZAJDNKOUA	

Petrovo brdo

1 / 13	pr' MATEUŠCU, pr' GRAPARJU	Valentinčič
2 / 5	pr' BAŠTJANU	Valentinčič, Dakskobler
3 / 3	pr' PRIMAŽU	Kaltnekar
4 / 15	pr' ROBARJU	Volf
5 / 12	pr' KLAUŽU	Valentinčič
6 / 14	pr' ZAPIGLARJU	Valentinčič
7 / 10	pr' GROHARJU, pr' BUGRU	Šorli
2 / 1	pr' POHMANU, (prej Podporezen)	Zgaga
8 / 11	pr' ZALODRNU, ZALODRU, ZALODNKARJU, (prej Podporezen)	Torkar, Trojer
/ 8	pr' TUONCE	Jensterle
/ 9	pr' JAKCU	Kikelj
1 /	pr' KLEMENU (prej Podporezen)	Šuštar

Opomba: Hiše iz Podporezna so prišle pod Petrovo Brdo po 1. svetovni vojni.

Kuk

1 / 1	u DRISLPOHU	Torkar, Prezelj
2 / 2	pr' ČUFRU	Čufer
3 / 3	pr' SEUCU	Kovač, Torkar
4 / 5	pr' JOZLNU	Drole
5 / 4	pr' GRAGORJU	Čufer, Pajntar
6 /	u PUSTINE	Drole, Čufer
7 / 6	pr' BALANTU	Kovač
8 / 7	pr' ČELKU	Bizjak, Kusterle, Purgar
9 / 8	pr' JOŽU, pr' NEJČKU, pr' KAJŽARJU	Drole
10 / 10	pr' HONZU	Torkar, Kovač, Brelih, Kaltnekar
11 / 13	pr' PRUODARJU	Cvek

Trtnik

1 / 15	pr' BAHINCU	Medja, Trojer, Jensterle
2 / 14	pr' TAMOUŽU	Trojer
3 / 18	u KLOME	Dakskobler, Drole
4 / 13	pr' BLOUŽU	Trojer
5 / 12	pr' RUSCU	Valentinčič
6 / 11	pr' KAJŽARJU	
7 / 9	pr' TUONDLU	Torkar, Pajntar, Trojer
	pr' UDOUCU	Torkar, Drole
	pr' KARIČANU	
8 / 5	pr' KOSU	Kos, Medja
9 / 4	pr' ŠPELKE, pr' HIŠARJU	Kos
10 / 3	pr' UALARJU	Trpin, Trojer
11 /	pr' PJETRLU	Gatej
12 / 2	pr' ČUFRU	Čufer
13 / 52P	pr' KAUAČU	Burgar, Purgar
14 / 54P	pr' ŽNIDARJU	Kos, Medja
15 /	pr' KOŠPARJU	Dakskobler
16 / 69P	na PRAJDE	Torkar, Čufer
17 / 10	pr' BAJTE	Pajntar
18 / 8	pr' TOUNU	Trpin, Torkar
19 / 55P	pr' KARIČANU	Torkar, Drole
20 / 57P	pr' CVEKU	Trojer
21 / 66P	na MILAUE	Pajntar, Torkar, Trojer
22 / 65P	pr' MAHORCU	Torkar, Čufer
23 /	u PLUMFU	Kovač, Pajntar, Bizjak
24 / 72P	pr' MRAULIŠARJU	Torkar, Dakskobler
25 /	pr' FOKU	Brelj
26 / 50P	pr' RIBNČARJU	Kos, Žnidar, Dakskobler
27 / 68P	pr' MAJDNKU, pr' GLEDIČU pr' KLANČARJU	Šorli, Torkar, Trpin, Gledič Torkar, Dakskobler, Kos
28 / 16	pr' TELNARJU	Bizjak, Trojer, Kosmač
29 / 56P	u ŽAGE, pr' KUSTRLU	Pajntar, Valentinčič, Kusterle
30 /	na RABIČKU	Ortar, Trojer
31 / 62P	pr' MEDVEDU, pr' PERU	Gatej, Grohar, Frelih
32 /	na REJBRATU	Koder, Zgaga
33 / 17	pr' URBENČKU	Dakskobler, Čufer, Torkar
34 /	pr' NEJČKU	
35 / 61P	pr' ŠNAJCU	Torkar, Kemperle
36 / 6	pr' LUKU	Torkar, Trpin
37 / 1	pr' ŠIMANU	Gatej, Torkar, Trojer
38 / 7	pr' TAMAŽU, pr' ČMAŽU	Torkar, Kogoj
39 / 46P	pr' METE	Torkar, Ortar
40 / 53P	pr' PETELINČKU	Trpin, Drole, Valentinčič
41 / 64P	pr' KAZINCU pr' ČEPUANCU	Torkar, Drole

Opomba: P pri novih hišnih številkah pomeni, da sodi danes hiša pod Podbrdo.

Porezen

1 / 1	pr' ŠTEFANČKU	Trpin
2 / 2	MATREK	Trojer
3 /	na HEJBLNU	Valentinčič, Močnik, Beguš
4 / 3	pr' MUŠKU	Muzej, Torkar
5 / 4	pr' ANDREJCU	Mlakar
6 / 5	pr' TAMAŽUONU	Beguš
7 / 6	na BRDE	Kusterle
8 / 7	na KEJBLCU	Dakskobler, Torkar
9 / 15	pr' MlakARJU	Mlakar
10 / 11	pr' TUONČKU	Torkar, Drole, Mlakar
11 / 16	pr' GOŠPARJU	Grohar
12 / 12	pr' KAUAČINU	Beguš
13 /	u KAJŽE	Dakskobler
14 / 9	pr' NEJCU	Pajntar, Mlakar, Kemperle
15 / 14	pr' ZGAGU	Zgaga
16 / 17	pr' ZGAHCU	Zgaga
17 / 8	pr' GROUGU	Dakskobler, Torkar
18 / 13	pr' KLAUŽU	Grohar, Torkar
19 / 18	pr' PJETRU	Zgaga
21 / 10	pr' MIHILU	Torkar

Podporezen

V Statusu župnije Sorica, od koder so podatki, Porezen

st. štev.	hišno ime	priimek
1	KLEMEN	Koder, Kaltnekar / PRIMAŽ s Petrovega Brda /
2	POHMAN	Zgaga
3	PLAŠAJTAR	Švarckobler, Jensterle
4	ROVTAR	Kejžar
5	PODHOČAR	Valentinčič, Grohar
6	MAJDLC	Kenda
7	V BAJTI	Bizjak
8	ZALODROM	Torkar
9	POHMANOV JANEZ	Zgaga

P.S. Hišne številke 1, 2 in 8 danes sodijo v podbrško faro, ostale v soriško. Imena iz soriške župnije so zapisana tako kot v Statusu, medtem ko se ostali zapisi skušajo držati narečne izgovorjave.

Razlaga nekaterih imen

V šolskem letu 1983/84, ko so bili še živi krajani, ki jih danes že davno ni več, sem bila mentorica šolskega glasila ŠOLARČEK IZPOD ČRNE PRSTI, ki je izhajalo na osnovni šoli Simona Kosa v Podbrdu. Takrat smo začeli izdajati serijo tematskih glasil, v katera smo zapisovali mnoge krajevne posebnosti, za katere smo menili, da ne smejo v pozabo. Tako so nastali prvi sezname hišnih imen in hkrati z njimi njihove razlage, takšne, kakršne živijo med krajani.

Povzemam jih iz šolskega glasila in dodajam tudi svoje vednosti, saj sem domačinka in v Podbrdu živim skorajda vse življenje. Nekateri, posebej označene, je razložil Silvo Torkar.

Pr' BAGONARJU - stanovalci so živeli v hiši, zraven katere je nekdanj stal »bagon« - vagon

Pr' FIRBARJU - ime naj bi izhajalo iz glagola »farbati«.

Barvali so platno ali volno ali oboje ali pa so bili pleskarji. Zbrani podatki omenjajo vse možnost.

Pr' HOTARJU - popačenka nemške besede za klobučarja.

Kaže, da je nekdanji lastnik to res bil.

U HOBE - »huba«, najemniška kmetija.

Pr' FOKU - hišno ime naj bi ostalo po nekem Madžaru, ki se je tako pisal in je bil nekdanji lastnik hiše.

Pr' PRAJNGARJU - v bližini hiše naj bi bil stal sramotilni steber, ki je bil postavljen za časa tolminskega grofa.

Pr' LOMPCU - eden izmed lastnikov je bil Lambertus, Lambert.

Pr' GROŠU - tu je bila gostilna, v kateri so ljudje puščali svoje poslednje groše.

Pr' BATAUARJU - del vasi se imenuje Batava.

Pr' UIRBCU - nekdo je »virbal«, dedoval.

Pr' LOURNU - lastnik je bil Lovrenc.

Naslednja imena je razložil Silvo Torkar:

AUŽLAK - gre za nemški izraz *Aufschlag* s pomenom 'mitnica'. Simon Rutar piše v Zgodovini Tolminskega, da je vlada ustanovila mitnico v Podbrdu l.1767. *Aužlakar* je isto kot mitničar.

HOBA - (v konkretnem podbrškem primeru) je po Kranzmayerju (oz.Hornungovi) verjetno sekundarno izpeljano od *Hobar*, ta pa je prebivalec kraja Huben, kar je nemško ime za Spodnje Danje. Podobno so kmetiji v Poreznu, kjer so prebivali Torkarji, rekli Na TORKE.

PRAJNGAR je hišno ime, ki sicer ne sodi v podbrško župnijo, spada pod Znojile, zanimiva pa je razlaga, ki se ne pokriva z ljudskim izročilom. V 17.stol. je *Pranger* še priimek, nastal pa je kot vzdevek iz glagola *prajngati* v pomenu 'lepo oblečen se razkazovati, izzivalno se sprehajati'. Glagol v tem pomenu poznajo tudi na Bovškem.

CAREJBN - verjetno iz Zur Eben (na Ravnah)

KOSPAR - je delal cokle.

KARIČAN - je prišlek s Koritnice.

MILUAU - nemško ledinsko ime Muhlau, 'mlinski log'.

MAJDNK - križanec med nem.deminutivom Meidle od sam. Mahd, 'košnja', verjetno v pomenu 'manjša košenica' in slov. priponskim obrazilom -nik.

BISAGAR - je nastal iz ledinskega imena Bisaga, ne pa od vzdevka za klateža. Beseda je romanska. Očitno je parcela spominjala na dvojno vrečo.

Priimki:

Zbrani priimki pokrivajo predvsem čas tja do začetka 20. stoletja, kar pa ne pomeni, da nekateri niso živi tudi danes. Vsekakor pa ni »novih« priimkov, tistih, ki so jih prinesli zlasti priseljeni po 2.svetovni vojni.

Zapisi so »posodobljeni«, torej zapisani tako, kot jih v pretežni meri pišemo tudi danes.

V Statusih so seveda zapisani na različne načine:

Painter - Pajntar (danes tudi Panjtar)

Bolf - Wolf - Volf

Trojer -Trojar (druga oblika redkejša)

Torker - Torkar

Še več različic je seveda pri priimkih Valentinčič, Florjančič...

Viri:

ŠOLARČEK izpod Črne prsti, glasilo učencev OŠ Simona Kosa Podbrdo

AMRT (Alpski mladinski raziskovalni tabor) PODBRDO 95

STATUS ANIMARUM župnije Podbrdo

STATUS ANIMARUM župnije Sorica

Pretežni del podatkov iz uvodnega dela je posredoval Silvo Torkar, za kar se mu posebej zahvaljujem.